

використовуються численні методики, які характеризуються високим ступенем надійності, стабільності і відтворюваності результатів. До цих методик ми віднесемо, насамперед, такі види діяльності студентів, як аналіз та «мозковий штурм».

Ушеренко С. В., канд. екон. наук, доцент
кафедри фінансів підприємств

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМАТИКИ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДУ ВІДПОВІДНОЇ ТЕМИ В ОНОВЛЕНОМУ ПІДРУЧНИКУ З ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин в Україні посилюється значення використання підприємствами нематеріальних активів у системі забезпечення конкурентоздатності, що посилює увагу до теоретичних аспектів і методичних підходів викладання відповідної теми в оновленому підручнику «Фінанси підприємств».

Вихідною умовою якісного викладання є структуризація теми. При її розкритті пропонується послідовне висвітлення наступних питань: поняття і класифікація нематеріальних активів, поняття та види об'єктів інтелектуальної власності, відображення нематеріальних активів у балансі, методичні підходи до оцінки нематеріальних активів, амортизація нематеріальних активів.

Вивчивши матеріал відповідного підрозділу підручника, студент повинен набути знань щодо фінансово-економічної сутності нематеріальних активів; ознак нематеріального активу; груп нематеріальних активів; видів нематеріальних активів; сутності та видів об'єктів інтелектуальної власності; складу витрат, пов'язаних з придбанням чи створенням нематеріального активу; особливостей відображення нематеріальних активів у балансі; принципів оцінки нематеріальних активів; методів оцінки прав інтелектуальної власності, форм первинної облікової документації нематеріальних активів.

Щодо набутих практичних навичок, то вивчивши матеріал підрозділу, студент повинен вміти: розрізняти нематеріальні активи за класифікаційними ознаками; визначати первісну вартість нематеріального активу, отриманого в обмін на подібний об'єкт, придбаного в обмін на (або частковий обмін) на неподібний об'єкт; здійснювати переоцінку нематеріального активу за справедливою вартістю; застосовувати методи оцінки нематеріальних активів; визначати амортизацію нематеріальних активів.

Зупинимось коротко на висвітленні окремих позицій даного підрозділу підручника. Нематеріальні активи, як і матеріальні активи, використовують для одержання доходу протягом тривалого періоду. Однак, нематеріальні активи відрізняються від матеріальних активів характером і особливостями обороту активів. На відміну від матеріальних активів, нематеріальні активи підприємства — це активи, у яких відсутня фізична субстанція (наприклад, авторське право або товарний знак) або фізична субстанція є вторинною стосовно нематеріальної складової (інформація, записана на магнітних носіях є первинною, а магнітні носії — вторинними).

Важливо акцентувати увагу на тому, що Податковий кодекс України і Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» дещо по-різному визначають поняття нематеріальних активів.

Нематеріальні активи, як і матеріальні активи, використовуються підприємством протягом більше одного року або одного операційного циклу, якщо він більший за один рік, у виробництві товарів, наданні послуг, адміністративних цілях чи для надання в оренду іншим особам. У той же час, створені самим підприємством назви видань, списки клієнтів, гудвіл та деякі інші речі не визнаються нематеріальними активами.

Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» пунктом 5 передбачено поділ нематеріальних активів на такі групи: права користування природними ресурсами; права користування майном; права на комерційні позначення; права на об'єкти промислової власності; авторське право та суміжні з ним права; незавершені капітальні інвестиції в нематеріальні активи; інші нематеріальні активи. За цими групами ведеться бухгалтерський облік щодо кожного об'єкта нематеріальних активів [1].

Слід звернути увагу студентів, що поняття та види об'єктів інтелектуальної власності правовим чином визначені у Цивільному кодексі України (ст. 418 «Поняття права інтелектуальної власно-

сті»). Групи об'єктів інтелектуальної власності поділяються на: об'єкти промислової власності; об'єкти, що охороняються авторським та суміжним правами (наприклад, книга, винахід, кіно); інші нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності (наприклад, власний розум, голос) [2].

Важливим є питання визнання і оцінки нематеріальних активів. Відображення нематеріального активу у балансі та його оцінка буде залежати від способу його отримання. Порядок ведення бухгалтерського обліку нематеріальних активів на підприємствах, вибір методу нарахування амортизації нематеріальних активів визначає облікова політика підприємства. Необхідно звернути увагу студентів, що методичні підходи до оцінки нематеріальних активів визначені в Національному стандарті № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав», затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2003 року № 1440, який є обов'язковим для застосування під час проведення оцінки майна та майнових прав суб'єктами оціночної діяльності, а також особами, які відповідно до законодавства здійснюють рецензування звітів про оцінку майна [3].

Відповідно до цього стандарту особливості проведення оцінки певних видів майна визначаються окремими національними стандартами, зокрема, Національний стандарт №4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» визначає методичні підходи до оцінки зазначеного виду нематеріальних активів [4].

До методів проведення оцінки, що застосовуються під час визначення ринкової вартості об'єкта оцінки відносяться: порівняльний метод; витратний метод; дохідний метод. Необхідно чітко пояснити студентам, у чому полягають відмінності між ними.

Заключні акценти в темі — нарахування амортизації нематеріальних активів. Нематеріальні активи з невизначеним строком корисного використання амортизації не підлягають. До нематеріальних активів з невизначеним строком корисного використання належать ті, щодо яких підприємством не визначено обмеження строку, протягом якого очікується збільшення грошових коштів (чи їх еквівалентів) від використання таких нематеріальних активів. Нематеріальні активи з невизначеним строком корисного використання в кінці кожного року оцінюються на наявність ознак невизначеності обмеження строку їх корисного використання. Відповідно до П(С) БО 8 «Нематеріальні активи» нарахування амортизації нематеріальних активів

здійснюється протягом строку їх корисного використання, який встановлюється підприємством при визнанні цього об'єкта активом (при зарахуванні на баланс).

Метод амортизації нематеріального активу обирає підприємство самостійно, виходячи з умов отримання майбутніх економічних вигід. Якщо такі умови визначити неможливо, то амортизацію нараховують із застосуванням прямолінійного методу. Розрахунок амортизації при застосуванні відповідних методів нарахування здійснюють згідно з П(С) БО 7 «Основні засоби» [5] і Податковим кодексом України [6].

Використана література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»: Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. № 242. — zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 №435-IV. — zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg
3. Національний стандарт № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав»:) Затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 10.09.2003 року № 1440. — zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg
4. Національний стандарт №4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності»: Затверджений Постановою Кабінет Міністрів України від 03.10.07 № 1185. — zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Затверджений наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 9. — www.ukr-law.com.ua/oblik/buh/32-psbo7
6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. — К.: ДП «ІВЦ ДПА України», 2010. — 336 с.

*Ходакевич О. Г., старш. викл.
кафедри іноземних мов ФЕФ*

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ТА МЕТОДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА КАФЕДРІ

Зміни в системі освіти обумовлюють зміни в системі науково-методичної роботи у вищих навчальних закладах та можливості управління нею на рівні кафедри. Наука все глибше входить до